

Neilson Graham
Egy mester-kém vallomásai

Fordította:
Göncz Árpád

Megjelent:
Rakéta Regényújság
1976. 32. számában

Az igazság az, hogy én, Gregor, nyomozó vagyok, és a Bizalmas Ügyek Tanácsa számára dolgozom. Erősségem a személyről szóló jelentések készítése. Meglehetősen hosszú szakmai pályafutásom kezdeti szakaszát a ma már megszűnt Tájékoztatási Hivatal (feladatkörét épp a Bizalmas Ügyek Tanácsa vette át) mellé rendelt összekötőként töltöttem, de mint a Tanács egyik vezető tisztviselőjét, már akkor egy sor személyről szóló jelentés elkészítésével bíztak meg, s e megbízatások véghezvitele során értékes szakmai tapasztalatokra tettem szert. Akkoriban még kevésbé voltak áramvonalasak a dolgok (a tolvajkulcs, teszem azt, hozzátartozott a hivatalos felszereléshez!), de sikerült sok nehézségen felülkerekednem, s iparkodásom, hogy ne mondjam: ötletességem eredményeként fölfigyelt rám Mr. McSharry, aki később oly nagy mértékben egyengette hivatali pályafutásomat. Amolyan feltalálóféle voltam – számos kis készüléket találtam fel mások beszélgetésének lehallgatására s nem vitás, hogy ez hívta fel rám Mr. McSharry figyelmét, aki azóta is a főnököm. Manapság azonban már nem dolgozom rendszeresen. Megkopaszodtam, és hasogat a derekam, s a képességeimet javarészt odahaza gyakorolom.

Másrészt viszont, ha munka akad, nem utasítom vissza. El se tudom képzelni, mi történnék, ha visszautasítanám. Pillanatnyilag (s a pillanatok többségében) nincs tudomásom Mr. McSharry hollétéről, de nem hiszem, hogy neki ne lenne az én hollétemről, s ha visszautasítanék egy munkát, lehetséges, hogy Mr. McSharry jelentést készíttetne a személyemről, s jóvátehetetlenül odalenne életem nyugalma, arról nem is szólva, hogy nem tudnám, készíttetett-e rólam jelentést vagy sem. Bizonyos mértékben persze mindig megvan ez az aggodalmam, s ettől más nem véd meg, csak a

csöndes élet, s hogy ne sértsek meg senkit, s én mindig erre törekszem. Rózsáim vannak, s feleségem, s manapság már nemigen járunk el hazulról, legfeljebb bevásárolni és templomba.

Első jelentésemet az akkori Hivatal összekötőjeként szinte pontosan negyven évvel ezelőtt készítettem, mégpedig a feleségemről, Jacinthá-ról. Nemrégiben házasodtunk össze, s azok ott a hatóságnál ezt jó gyakorlatnak vélték egy nemrég kiképzett s még tapasztalatlan fiatalember számára. Azt nem mondom, hogy kínosnak tartottam a megbízatást, de kezdetben voltak aggályaim. Bár lojális voltam – és vagyok –, azt reméltem, hogy minden emberi kapcsolatok közt épp ezt nem fogják firtatni, vagy ha firtatják is, a nyomozást az én tudtom nélkül foganatosítják – mert nyilvánvaló, hogy ilyen nyomozásokra olykor nagyon is szükség van –, s így, ha a feleségem kerül sorra, engem megkímélnek attól, hogy belevonjanak. De mint kiderült, semmi kár nem származott belőle, vagy legalábbis tudtommal semmi – e fenntartást mindig hozzá kell fűzni –, s házasságunk azóta is felhőtlenül boldog. Világos, hogy senki nem alkalmasabb jelentést készíteni az asszonyról, mint az asszony férje. Csak ő képes kikémleni az asszonyt otthonának magányában, sőt a hálószobájában – mégpedig álöltözet, rejtekajtó, leskelőtükrök nélkül –, miközben az öltözködés bizalmas funkcióját teljesíti. Oda senki más be nem hatol, hacsak a szeretője nem, s a nyomozó egyik fő feladata épp az, hogy megbizonyosodjék róla, van-e szeretője vagy nincs? Én ellenálltam azon feltevés kísértésének, hogy a feleségemnek ne lenne szeretője, s az ajánlott eljáráshoz tartottam magam, miszerint hetvenkét óra hosszat szakadatlanul maradjak a társaságában, s csak akkor hagyjam magára, ha a fürdőszobába megy, de még oda is lessek be a kulcslyukon. Végül még így sem voltam biztos a dolgomban. Szomorú tény, de végső soron csak egy szerető tudja teljes biztonsággal megállapítani, hogy egy asszonynak van-e szeretője (erre hivatkozva tudtommal többen is állítják, hogy csak a szerető alkalmas rá, hogy jelentést állítson

össze egy asszonyról, ez azonban képtelenség, hisz a nyomozás célja épp az, hogy megállapítsa, van-e szeretője vagy nincs, így hát a nyomozást nem végezheti maga a szerető); a férj nem tehet többet, mint hogy mindenhova elkíséri a feleségét, vállalja az ezzel járó gyanút, s hiába minden igyekezete, megeshet, hogy az igazság még így is fedve marad előtte. Lehet, hogy az asszonymak akkor érkezik levele, akkor hívják telefonon, mikor ő a nyomozást még meg sem kezdte, vagy éppen mikor már befejezte. Az természetes, hogy az említett hetvenkét óra folyamán szerét kell ejtenie, hogy minden levelet fölbontson, s hogy a kagylót mindig ő vegye fel, de bizonyosságot így is nehezen szerezhet.

- Millhouse 5454 - mondom, fölveszem a telefont, s ha a hívó erre rögtön leteszi, biztosra vehetem, hogy a feleségemnek szeretője van. De okos ember manapság nem teszi le, inkább úgy tesz, mintha téves lenne a szám.

- Mr. Bleuthner? - kérdi, s hogy elkerüljem az olyan fondorlatot, mely később talán visszaüt rám, az igazságnak megfelelően azt válaszolom: - Nem, itt Gregor - mire a másik bocsánatot kér, és leteszi a kagylót. Az igazán ravasz szerető azonban megveti az ilyen téves-szám trükköt. Az igazán ravasz szerető pimaszul megkérdi: - Maga az, Gregor? - mire én kénytelen vagyok - bármilyen fájdalmas is - azt mondani, hogy - igen - mire ő úgy tesz, mintha az lenne, akitől a kátrányolajat veszem a rózsáimhoz, mert előzőleg ravaszul kipuhította a növényvédőszer-kereskedőm nevét, s azt, hogy valóban rendeltem nála kátrány olajat. Hogy némelyek miért merészkednek el idáig, az meghaladja az eszemet. Még a növényvédőszer-kereskedőm hangját is hajszálpontosan utánozza, nem vitás, hogy leckéket vett szónoklásból, s mindezt csak azért, mert hátha én veszem fel a kagylót, és nem a feleségem! Az ilyesmi egészen mindennapos, és minket föl is készítettek rá. Ellenőrzésnek több módja is van. Fölhívhatom a növényvédőszer-kereskedőmet azzal az ürüggyel, hogy módosítani szeretném a

rendelésemet, s akkor megtudom, él-e még vagy sem. Ha meghalt, feleségemnek szeretője van. De a bizonyíték általában nem ilyen egyértelmű. A növényvédőszer-kereskedőm, teszem azt, elismerheti, hogy fölhívott, mely esetben kénytelen vagyok kétszeres fondorlatot feltételezni a szeretőről. Mert vagy megvesztegette a telefonközpontot, s a növényvédőszer-kereskedőm hívásait az ő házába kapcsolják, vagy épp a növényvédőszer-kereskedőmmel esküdött össze, mely esetben a kátrányolaj-szükségletemet ezután máshol kell beszereznem. Az ember ilyesmiben sosem lehet biztos.

Szerintem nagyon is lehetséges, hogy más férjekkel is készíttetnek jelentést a feleségükről a házasságuk során. Ez így ésszerű. Mert szakadatlanul ellenőrizni kell a fiatal párok, kiváltképp a nők bizalmas ügyeit. Másrészt viszont meglepő lenne, ha minden fiatal férj a Bizalmas Ügyek Tanácsa számára dolgoznék. Én alapos kiképzésben részesültem, s nem hiszem, hogy ilyesféle nyomozás lefolytatására akárki alkalmas lenne. A jelentés elkészítése hozzáértést és érzékenységet igényel, s tapintatot is. Mert teszem azt, mi lenne a Tanácossal, ha egy feleség, valami elszólás révén, tudomást szerezne a nyomozásról? Elmondaná a barátnőjének, a barátnője a fodrászának, a dolognak híre futna, ezt a Tanács megközelíthetetlensége, a *raison d'être*-je sínylené meg. Annyira, hogy megszűnnék a Bizalmas Ügyek Tanácsa lenni, s átalakulna a Nyilvános Ügyek Tanácsává, annak meg mi értelme? A hírek kiszivárgása ellene mond a szervezet jellegének, s azt hiszem, a Tanács mindent elkövet, hogy ezt megakadályozza. Így azt kell hinnem, hogy a fiatalasszonyokról készített jelentések java részét tapasztalt nyomozók állítják össze, ismeretlenek, akik álöltözetüknek köszönhetik, hogy bebocsátást nyernek a házba. Ez talán nem teljesen kielégítő, de a szervezet így kevesebbet kockáztat.

Hogy kik a Tanács alkalmazottai, azt pontosan nem tudom. Felső kapcsolatamtól, Mr. McSharrytól eltekintve ismeretségem kizárólag önmagamra terjed ki. Egyedül dolgozom, mint bizonyára mindenki más, de egy élesszemű egyén feltétlenül talál a mindennapi életében mozzanatokot, amelyek arra a feltevésre vezetnek, hogy abban mások is szerepet játszanak. Orvosok, ügyvédek, boltosok, akik a szakmájuk adta lehetőségeket aknázzák ki, hogy beépüljenek az ember életébe. Az orvosom például, bár szeretetre méltó ember, és – azt hiszem – nagyon érti a szakmáját, nem megbízható, mert elképzelhetetlen, hogy valaki, aki hivatásánál fogva annyi bizalmas természetű értesülés birtokába jut, ne a Tanács alkalmazottja legyen. Persze, legyünk őszinték, ha így van, akkor a kollégám, de sajnos nem kezelhetem úgy, mintha az lenne, mert ha tévedek, akkor följelent, s ha nem, akkor szintén följelent, azon az alapon, hogy megszegtem a szakmai erkölcs szabályait. Így hát, ha muszáj, inkább magamtól gyógyulok meg, mint hogy kitegyem magam a vizsgálatának. Ha nagy néha nem tudom magam kikezeli valami kisebb betegségemet, a legnagyobb körültekintéssel közelítem meg Artois doktort, s még miközben a heverőn vizsgál, lopva akkor is rejtekajtok, eldugott lehallgató-berendezések, árulkodó iratok és más effélék után kutató a szemem a rendelőjében. Kérdéseire kétértelmű válaszokat adok; ha azt kérdezi – Itt fáj? – én azt mondom: – Lehet –, s ha arra kér, mondjam, hogy: – Áááá! – én azt mondom: – óóóó! – vagy: – Eeee! nehogy cinkosságba kerüljek veled. De azért érzékeny kézzel tapogat, s jóllehet megtanítottam a testemet, hogy ellentmondó jelzéseket adjon, szemfényvesztő legyen a talpán, aki mindig biztosan tud, védekezni ellene. Ha az orvosnak sikerült megállapítania a betegségemet, akkor a tablettát, amit rendel, talán meggyógyítana, de az is lehet, hogy megtévesztettem, s ez esetben a tablettát ártalmas, így hát, biztos, ami biztos, minden tablettát kidobok. Az ilyesmire nincs megoldás. Jacintha is eljár Artois doktorhoz, de ő persze nincs tisztában a veszéllyel, s a szakmám

egyik hátránya, hogy csak a legközvetettebb úton-módon mutathatok erre rá. Nem mondhatom neki, hogy ne fogadja meg az orvos tanácsát, mert még azt találná hinni, hogy elment az eszem. Így nincs más hátra, mint hogy eldugjam a gyógyszereit, és neki azt mondjam, hogy ellopták. Szerencsére Jacintha makkegészséges, és eddig még szemlátomást hitt nekem.

A szakmám fő hátránya, ezt be kell vallanom, hogy senkivel nem beszélhetek róla. Tudom, hogy ez a dolgok természetéből következik, de néha esténként, mikor nagyon fáradt vagyok, titokban arra vágyom, bár fecseghetnék Jacinthának, de ez persze lehetetlen. Ezzel a munkámat, s talán az életemet kockáztatnám. Jacintha maga sem megbízható, s bár az a helyzet, hogy az első jelentésem óta hivatalból sosem szólítottak föl, hogy nyomozzak Jacintha után, valójában azóta sem hagytam föl a nem hivatalos nyomozással. A megszokás nagy úr, s az ember sosem lehet biztos egy asszony felől. Lehet, hogy szeretője van, s én nem tudok róla, az is lehet, hogy összeesküdött a Bizalmas Ügyek Tanácsának ellenségeivel, sőt az is lehet, hogy maga is a Bizalmas Ügyek Tanácsának dolgozik! Valamikor azt hittem, hogy a Tanács nem alkalmaz nőket, de ki tudja? Valószínű, hogy a Tanács igenis alkalmaz nőket, pontosan azért, mert mindenki azt hiszi, hogy nem. Ez tökéletesen megfelelne a szervezet hagyományainak, s még gondolni is rossz rá, mi történnék, ha nem lennék éber. De az vagyok, s vigyázok magamra. A kérdés azonban bonyolult, az teszi bonyolulttá, hogy nemcsak arra a lehetőségre kell számítanom, hogy Jacintha nyomozást folytat ellenem, de arra a lehetőségre is, hogy nem, s hogy megtudjam az igazat, néha csapdát kell állítanom neki.

Tegnap, miközben Jacintha az orrát púderozta, szándékosan teliszórtam az utcai szoba padlóját iratokkal, s vártam, hogy bejöjjön. Bolondja a rendnek, s tudtam, hogy ez sérteni fogja a szemét. Fölvonta a szemöldökét, de mielőtt még bármit szólhatott

volna, fennhangon azt mondtam: – A hivatalos irataim! – s kimentem a házból, mert meg akartam lesni, hogy távollétemben átnézi-e őket. Ha igen, akkor tudni fogom, hogy ellenem dolgozik, de ha nem, ha összerakja őket, és beljűk se néz, akkor tudni fogom, hogy nem dolgozik ellenem. Csak az a bökkenő, döböntem rá, hogy megeshet: épp azért nem nézi át az iratokat, nehogy én szagot fogjak, ha történetesen kikémelelném az ablakon. E lehetőség oly aggasztó volt, hogy elhatároztam, nem vállalom a kockázatot, és nem igazolom Jacintha gyanúit (amelyek megléte még amúgy sem volt biztosított), inkább kimentem a kertbe, és vágtam neki néhány szál virágot. Mire visszamentem, az iratokat összerakva találtam a komódon, hogy átnézte-e őket vagy sem, azt nem tudom, de megint mosolygott.

Az a különös, hogy bár ki-kitettem ilyesféle próbáknak, ezek eredményeképpen sem jutottam közelebb a bizonyossághoz. A bizonyosság, mint mondtam volt, nehezen elérhető. Mintha minden csak még kétesebb helyzetbe hozott volna a feleségem vonatkozásában. Ma például, a reggelinél, ahogy a kávé t kitöltöttem, úgy rémlett, hogy Jacintha különös pillantást vet rám, s már-már engedtem a kísértésnek, hogy egyenesen nekiszegessem a kérdést: – Hát tudod, drágám? – De végül csak annyit kérdeztem: – Jól aludtál, drágám? – mire ő azt felelte: – Tudod te azt jól. – Ó, Istenem! Persze hogy igaza van. Hisz vele egy szobában alszom (ha nem is egy ágyban), de akkor is: ezt hogy értette? Vajon gyanút fogott-e, hogy éjszaka kémkedem utána, ébren fekszem, s hallgatom az ő éjszakai neszeit és motyogását, hogy fölszedjek róla valami fontos értesülést? Ha igen, teljesen igaza van, mert pontosan ezt tettem, aggodásomban, hogy megtudjam, átlátott-e tegnap a szitán? De nem tudtam meg semmit. Vajon azért-e, mert ő is, akár én, csak tetette az alvást, s csak azért motyorászott, hogy becsaljon a kelepcebe? Ma reggeli válasza erre vall. Világos, sokkal óvatosabbnak kell lennem, ha ennek szerencsésen a végére akarok járni. Tudom, a

legegyszerűbb megoldás az lenne, ha aludnék, s hagynám, hogy főjön az ő feje (ha ugyan fő, amit nem tudok), ez ugyanis teljesen tisztázna, de elejét venné, hogy bármit is megtudjak. Nem, ma éjszaka valami más változatot, hogy úgy mondjam, dupla fenekű változatot alkalmazok, tettetett lidércnyomást, hamis horkolást meg minden.

Hamis horkoláshoz csak végszükségben folyamodom, mert mindenképp azt kedvelem legkevésbé. Az ember sose tudhatja, hogy jól csinálja-e, s ezért az leleplezéssel fenyegeti. A más horkolását gyerekjáték utánozni (például Jacintháét), hiszen csak egyszer kell hallani, máris megy, de a magáét az ember sose hallja, mert ha horkol, alszik. Ez különösen bosszantó, hiszen a más horkolását az ember ritkán kényszerül utánozni (Jacintháét soha), de a magáét, legalábbis az én szakmámban, annál gyakrabban. És ha az ember rendszeresen horkol (mint Jacintha állítása szerint én), akkor, ha tetszik, ha nem, olyan hangot kénytelen utánozni, amit sose hallott. Persze, éppenséggel kiindulhatok Jacintha megjegyzéseiből... hogy úgy horkolok, mint egy bika... mint egy expresszvonat... de ezek egyike sem tökéletes útmutató. Így aztán kénytelen voltam kitalálni, hogy hogyan horkolok, részint abból kiindulva, hogy hogyan lélegzem, részint Jacintha megjegyzéseire támaszkodva, ezeket viszont lehet, hogy tévesen értelmeztem, s ebből kifolyólag Jacintha tudni fogja, hogy miben töröm a fejemet. S ami még rosszabb: Jacintha meghatározásai meglehetősen túlzottak (erősen kétlem, hogy én, akár álomban is, bikára emlékeztetnék), s így könnyen lehet, hogy szándékosan hamisak. Vajon elképzelhető-e, hogy e meghatározásokat azért találta ki, merő szórakozásból, hogy éjnek éjadján bömbölni halljon mint egy bikát, vagy mint egy expresszvonatot? Félelmes gondolat, s ha ez a helyzet, ez a végemet jelzi. Mert más az, ha az ember Jacinthat előrelátással gyanúsítja, s megint más, ha úgy játszik velem, mint egy bábuval. Igaz, reggelenként panaszkodik a horkolásomra, ami arra vall, hogy őt

nem terheli felelősség, de ez lehet cselszövés is, hogy elaltassa a félelmeimet, s hamis biztonságba ringasson. Jacintha a dupla fenekű trükkök mestere! Ha tetszik, ha nem, föl kell tennem a kérdést, vajon a feleségem nem vette-e át tőlem a gyeplőt?...